

Mentre Dionisio Ridruejo vivia desterrat al Maresme, va passar algunes temporades a Tamariu.

De quan Dionisio Ridruejo vivia a Tamariu

JOSEP MARTINELL

És molt possible que hi hagi palafrugellencs, o gent que estiuejava a Tamariu, que encara recordin l'estada de Dionisio Ridruejo a la cala empordanesa. Era un home que no és fàcil oblidar. És clar que Tamariu no era com era, destruït una mica pel ciment i la massificació turística de l'estiu, però malgrat tot encara té el seu encant. D'això no hi ha cap dubte.

Ronda-El Maresme-Tamariu

Quan el general vencedor va desterrar el poeta Ridruejo a Ronda, per la seva actitud dissident en plena eufòria triomfal, és quan els seus

amics catalans, vells camarades de l'època, van insistir i perseverar perquè fixés la seva residència a Catalunya, cosa que fou possible, però condicionalment fora de Barcelona, perquè la seva presència a la capital catalana incomodava les autoritats més addictes al general, incessantment adulat.

És al Maresme on Ridruejo va fixar el seu eventual domicili, perquè la seva muller hi tenia arrels familiars. I va ser mentre va viure al Maresme que va fer temporades a Tamariu, per raons també familiars o d'amistat. Entre altres llocs va habitar a *La Perica*, una gran casa edificada abans de l'adveniment de la República per una senyora anglesa, damunt les roques d'una caleta que porta el mateix nom.

Preocupat, fred i distant

Llavors l'home estava controlat per les autoritats, i els desplaçaments que feia fora de Palafrugell els havia de comunicar a la Guardia Civil. Eren temps de persecució i de confinament. Recordo perfectament que quan vivia en una casa que tenia llogada de can Pere Patxei a la riera de Tamariu, on actualment hi ha un establiment de queviures i begudes, les cartes de compromís eren expedides per mitjà del *réseau* que havien muntat els germans Pere i Josep Pla, aleshores de la clandestinitat, a favor dels aliats.

En aquella època, a Ridruejo se'l veia sempre preocupat, fred i distant, però correcte, amb una ele-

De les seves estades a Tamariu, Ridruejo ha deixat el record d'un home reservat, auster i sobri.

gància que no perdia mai. A mesura que ens tenia més confiança, el seu llenguatge esdevenia més apassionat i deixava entreveure una vida interior intensa. Havíem fet tertúlia amb ell al restaurant que amb tanta sorna com eficiència portava l'amic Miquel Reig, i era en aquells moments quan, deixant-se portar pel fil de les divagacions, amb la passió controlada per un llenguatge precís i exacte, donava a conèixer la mesura d'una oratòria persuasiva de la més alta qualitat. Probablement per aquest motiu el varen fer callar. És clar que hi havia hagut altres motius polítics que li havien fet posar bastons a les rodes del carro del vencedor. Però la impressió que feia era la d'un home que es controlava perquè l'exaltació que el dominava, fos lírica o política, no li sortís de dintre. Moltes poesies seves fan la mateixa impressió, sobretot els sonets, la fluïdesa dels quals és dominada pels mots exactes i precisos.

Una discreció total

Ja no cal dir que Ridruejo era un home auster i sobri, i que durant les seves estades a Tamariu no va fer mai res per fer-se notar. Ni gestos desorbitats, ni paraules fortes, ni vestits llampants. A l'inrevés de tanta gent, sobretot artistes, que fan els possibles per no passar desapercebuts. Una discreció total. L'havíem vist alguna vegada a Palafrugell amb un cabàs, anant de com-

Entre altres llocs de Tamariu, Ridruejo va habitar la finca anomenada "La Perica".

pres; fins i tot un dia ens vam trobar a la impremta Palé, on es proveïa de material per pintar. Tot això amb la més gran senzillesa i discreció.

Quan estava exiliat a París, ens vam trobar a la porta d'un antiquari al carrer Jacob. Era l'home de sempre, distant i correcte, de físic maltès. I en sortir a parlar de la seva precària salut, deia amb una certa ironia escèptica que la preocupació més apressant que tenia era la de «sobrevivirle»; això dit lentament, sil·labejant la paraula. Dissortadament, no fou així.

Les nits de can Patxei

Tamariu, en aquella època, no era com ara, que la mediocritat estival s'imposa. Es pot dir que tothom es coneixia i el turisme era escàs. S'ha de tenir en compte que l'electricitat no va arribar-hi fins acabada la guerra civil. La gent vivia de la pesca, i els pocs establiments davant la platja de cara al mar tenien aire de taverna sense cap mena de folklore. El més popular era a

El Tamariu de Ridruejo

*Arde la roca
bajo su pino
y el mar la labra
con surco vivo,
de verde a verde,
sobre el abismo.*

(Número 2)

*Sombrajo de caña y pino
que ya no sirve de nada.
(Afuera la noche grande
con sus barcas amarradas.)
Se canta lo que se bebe
con fuego azul hasta el alba
—infierno de chocolate
para el alcohol de otras playas—:
sardanas del Ampurdán,
habaneras de La Habana
y un coro de sombra afuera
con el jadeo del agua.
Los pescadores en vela
de la noche a la mañana.*

(Número 7)

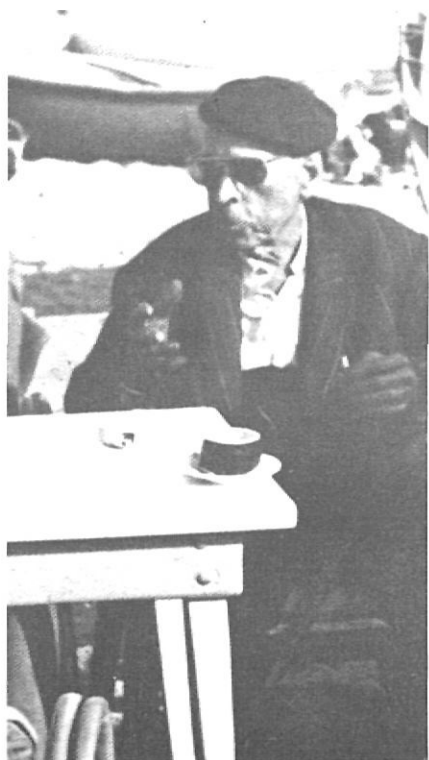
*Un poco de arena curva
al pie del granito rosa
altísimo de pinares,
agua azul y verde sombra.
Tamariu, cala pequeña
bravía y amansadora.
Barracas de cal, toldillas
de cañizo; pescadora
de pocas barcas varadas
con sus lucernas a popa.
Tamariu, cala perdida
¡quién te ha visto y no te llora!*

(Número 16)

(de *Cancionero en una playa*, a *Cuaderno catalán*. Revista de Occidente, Madrid, 1965).

En la immediata postguerra a Tamariu tothom es coneixia i el turisme encara era escàs.

Dionisio Ridruejo freqüentava l'ambient distès de Can Patxei, on s'organitzaven unes pintoresques vetllades de cant, a càrrec de personatges avui ja mítics. A l'esquerra, l'Abelard; a dalt, en Pere Patxei, creador del bar tamariuenc; i, al costat, Josep Puig, fill del llegendari l'Hermós, el company de navegacions de Josep Pla.

can Patxei, freqüentat per Ridruejo amb una certa assiduitat.

A can Patxei, els dissabtes a la nit, i fins a la punta d'alba, s'organitzaven uns cants impressionants dins un ambient pintoresc i pujat de to. Els tres cantants habituals que feien el seu paper eren els populars *Abelardo-Niño-Hermoso*. Als qui els recordin indubtablement els vindrà el somriure a flor de llavi. Aleshores Abelard era un bohemí que vivia en una barraca de vinya, sota cala Pedrosa. Era un home solitari que estava en possessió de la veritat i no admetia contradicció. Vivia, naturalment, separat de la família, i cantava seriosament. El Niño era un taper al qual li agradava cantar; tenia un aspecte desballestat i sense cap malícia. En canvi l'Hermós era un murri tirant a pallaso. Fill del simiesc Hermós, el solitari d'Aiguaxellida, company de navegacions de Josep Pla, era barber de barri i vidu; les males llengües, tan abundants, deien que la seva dona s'ha-

via suïcidat perquè ell no podia complir els deures matrimonials. L'Hermós tenia una veu nasal i pastosa, era simpàtic i d'una gran expressivitat. Ja no cal dir que era el director del tercet. Hi ha cançons d'ell que encara es canten.

L'ambient d'aquelles nits musicals era extremadament pintoresc, i la xerinola s'allargava fins les primeres clarors de l'albada. Havíem vist més d'una vegada Ridruejo corejant una havanera nostàlgica, amenitzada amb la mímica de l'Hermós, d'un sublim grotesc i d'atracció assegurada.

Aquest paper es podria allargar considerablement. Però com que el propòsit era contar un aspecte de les vivències de Ridruejo a Tamaríu, el donem per acabat.

Josep Martinell és pintor i testimoni de la vida palafrugellenca.